

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра економіки та підприємництва
Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

*для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
ОПП «Управління персоналом та економіка праці»*

Кропивницький 2022

Соціальна відповідальність : метод. вказ. для здобув. спец. 051 «Економіка» ОПП «Управління персоналом та економіка праці» денної та заочної форми навч. / [уклад.: М. В. Семикіна, О. В. Заярнюк, М. В. Бугаєва] ; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. – 40 с.

Укладачі:

Семикіна М. В., професор кафедри економіки та підприємництва ЦНТУ

Заярнюк О. В., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності ЦНТУ

Бугаєва М. В., доцент кафедри економіки та підприємництва ЦНТУ

Рецензенти:

Сторожук О. В., к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету.

В'юник О. В., к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету.

Схвалено на засіданні кафедри економіки менеджменту та комерційної діяльності
Протокол від «15» серпня 2022 року № 1

© Соціальна відповідальність / Укл. Семикіна М. В., Заярнюк О. В., Бугаєва М. В. 2022. Кафедра економіки та підприємництва, кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності. Електронний варіант, 2022.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни.....	7
3. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	8
4. Плани та зміст практичних занять за темами дисципліни та теми рефератів.....	10
5. Перелік питань до підсумкового контролю знань	30
6. Форми контролю	35
7. Рекомендована література	36

1. ВСТУП

Проблема соціальної відповідальності як відповідальності за дії й учинки перед суспільством і його інститутами, відповідальності, що асоціюється з морально-духовним потенціалом, внутрішньою культурою, давно перебуває в полі зору як науковців, так і практиків. На межі двох тисячоліть спостерігається підвищення інтересу до наукових і прикладних аспектів відповідальності загалом і соціальної відповідальності зокрема, як і до багатьох споріднених, близьких за природою, суспільних норм і явищ. Формування та розвиток цього інституту є реакцією на виникнення гострих економічних, екологічних, соціальних, соціокультурних та інших проблем сучасності.

Необхідність посилення соціальної відповідальності всіх суб'єктів економічної діяльності та інститутів суспільства обумовлена такими об'єктивними причинами:

- втратою стійкості економічного розвитку, що вимагає формування нових опор і задіяння нових факторів економічної динаміки;
- поглибленням асиметрії економічного і соціального розвитку, яка дедалі більше загрожує економічній і соціальній безпеці;
- загостренням проблеми конкурентоспроможності, що спричиняє потребу пошуку нових способів і засобів набуття конкурентних переваг;
- посиленням конкуренції за ресурси, насамперед за найбільш цінні та продуктивні – людські;
- послабленням соціокультурних і моральних настанов соціальної діяльності багатьох суб'єктів підприємництва;
- поширенням ліберальних концепцій соціально-трудової сфери та масовими виявами десоціалізації відносин у сфері праці;
- превалюванням концепції «людини економічної» над концепціями «людини соціальної» та «людини соціально відповідальної»;
- неадекватним розумінням діалектики економічного і соціального розвитку багатьма представниками як бізнесу, так і владних структур;

– ерозією «культури солідарності» та масовими виявами формування так званого суспільства індивідів;

– загостренням різноманітних ризиків, екологічних проблем, які межують з катаклізмами регіонального і національного масштабів.

Водночас слід визнати, що соціальна відповідальність у нашому суспільстві, на жаль, досі не стала домінантою та надійним регулятором суспільного життя, не набула статусу життєво значущої норми. Для сучасного етапу соціально-економічного розвитку характерна парадоксальна ситуація: на тлі проголошеного курсу на розширення економічних свобод та підприємництва, ініціативності тощо не спостерігаємо особливого прагнення чимраз більшої кількості громадян та інститутів економіки і суспільства брати на себе відповідальність.

Останні дослідження вітчизняних вчених переконують в тому, що настав час докорінних змін у практиці соціально відповідальної діяльності на всіх рівнях економіки та суспільства. Нове покоління здобувачів має стати взірцями соціально відповідальної поведінки, а з другого – сприяти імплементації соціальних проєктів, етичних кодексів, інших соціально значущих рішень у практику державного, галузевого, територіального та корпоративного управління. За таких обставин набуває особливої значущості формування в майбутніх фахівців компетенцій щодо імплементації соціально відповідальної поведінки в практику економічного і соціального розвитку.

Засвоєння дисциплін «Соціальна відповідальність» студентами, сприятиме формуванню в майбутніх фахівців компетенцій щодо імплементації інституту соціальної відповідальності в практику управління на державному, територіальному, корпоративному рівнях. Це, зокрема, стане запорукою розроблення й упровадження програм, етичних кодексів, інших нормативно-правових актів та проєктів з активізації соціальної відповідальності, які пронизані духом моральних цінностей, корпоративного громадянства та які водночас сприятимуть прирощенню соціальних ресурсів і збалансованому розвитку.

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» ОПП «Управління персоналом та економіка праці» створені для допомоги здобувачеві оволодіти теоретичними знаннями та набутти практичних навичок з управління корпоративною соціальною відповідальністю; значення соціальної відповідальності задля забезпечення стійкої соціальної динаміки; щодо працевлаштування та адаптації нових працівників на засадах соціальної відповідальності; додержання базових принципів соціальної відповідальності у процесі формування компенсаційної політики; відповідальності працівника в системі кадрової безпеки; формування екологічної відповідальності громадян.

Методичні рекомендації включають перелік тем з дисципліни з питаннями, що підлягають вивченню, теми рефератів, перелік питань до підсумкового контролю та список рекомендованої літератури. Завданнями навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» є: з'ясування сутності соціальної відповідальності як стратегії збалансованого розвитку; сутності та значення корпоративної соціальної відповідальності; вивчення особливостей професійного розвитку персоналу в контексті формування соціально відповідального бізнесу; сутності соціальної відповідальності у сфері зайнятості; соціального інвестування.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Професійної підготовки	
	Спеціальність: 051 «Економіка»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	Освітньо-професійна програма: «Управління персоналом та економіка праці»	1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,67	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		36 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
66	108		
Вид контролю: залік			

Мова навчання: українська

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій.

Завдання дисципліни: вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

Предмет дисципліни: теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку соціальної відповідальності.

Об'єктом дисципліни є соціальна відповідальність як система.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки магістрів. Теоретичною і методологічною базою вивчення соціальної відповідальності є дисципліни гуманітарного та загальноекономічного циклів, економіка підприємства, менеджмент, економіка праці та соціально-трудова відносина, управління персоналом.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;
- місце соціальної відповідальності в управлінні організацією;
- нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності;
- моделі корпоративної соціальної відповідальності і становлення різних типів корпоративної культури;
- критерії, показники та методика оцінювання соціальної відповідальності;

- особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях;
- сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців;
- сутність, складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної політики управління персоналом;
- екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;
- сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності.

Уміти:

- формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю;
- формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності;
- формувати відносини підприємства із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;
- визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності;
- посилювати соціальну відповідальність суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство;
- здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності;
- оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності;
- розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.

4. ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ТЕМАМИ ДИСЦИПЛІНИ ТА ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Тема 1. Соціальна відповідальність як стратегія збалансованого розвитку.

План

1. Сучасна філософія соціальної відповідальності.
2. Соціальна відповідальність як система.
3. Суб'єкти та ступені соціальної відповідальності.
4. Види соціальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає сучасна концепція соціальної відповідальності?
2. Охарактеризуйте соціальну відповідальність як систему.
3. Витоки соціальної відповідальності.
4. Підґрунтя формування соціально відповідальної поведінки.
5. Рівні соціальної відповідальності.
6. Які існують основні види соціальної відповідальності?
7. Інститути соціальної відповідальності.
8. Охарактеризуйте основних суб'єктів соціальної відповідальності.

Теми рефератів:

1. Сучасна філософія соціальної відповідальності: еволюція поглядів.
2. Ієрархічні рівні соціальної відповідальності: сутність та особливості управління.
3. Формування соціальної відповідальності особистості.
4. Еволюція концепції соціальної відповідальності.
5. Критерії, показники та рівні сформованості соціальної відповідальності майбутніх фахівців соціальної сфери.
6. Соціально відповідальне підприємство: поняття, ідентифікація, рівні.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та інститутів громадянського суспільства.

План

1. Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства.
2. Сутність і складники соціальної відповідальності людини, її значення в забезпеченні стійкої позитивної динаміки.
3. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.
4. Соціальна держава як провідний суб'єкт соціальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Сутність консолідованої соціальної відповідальності.
2. Охарактеризуйте складники соціальної відповідальності людини.
3. Цінності соціальної відповідальності людини.
4. Інститути громадянського суспільства та їх види.
5. Громадська організація як інститут громадянського суспільства.
6. В чому полягає соціальна відповідальність держави?

Теми рефератів:

1. Соціальна корпоративна відповідальність як складова соціальної політики держави.
2. Особливості забезпечення соціальної відповідальності держави в контексті демократичних перетворень.
3. Взаємна відповідальність держави і суспільства у соціальній політиці.
4. Соціально відповідальна діяльність як засіб побудови соціальної держави.
5. Соціальна відповідальність як визначальний фактор існування громадянського суспільства.
6. Концепт відповідальності як явище громадянського соціуму.

Тема 3. Корпоративна соціальна відповідальність: організаційно-правове забезпечення.

План

1. Сутність і значення корпоративної соціальної відповідальності.
2. Інституціональне забезпечення соціальної відповідальності: міжнародний формат і проблеми вітчизняної практики.
3. Організаційно-управлінські механізми імплементації корпоративної соціальної відповідальності у систему управління організацією.

Питання для обговорення:

1. Чим зумовлена актуальність корпоративної соціальної відповідальності?
2. Охарактеризуйте сутність корпоративної соціальної відповідальності.
3. Характерні особливості соціальної відповідальності підприємця, найманого працівника, споживача продукції чи послуг.
4. Соціальна відповідальність місцевих органів влади.
5. Моралізоване розуміння соціальної відповідальності.
6. Соціальна відповідальність мешканців певної територіальної громади.
7. Особливості соціальної відповідальності бізнесу.
8. Назвіть складові соціальної відповідальності бізнесу.
9. Особливості інституціонального забезпечення соціальної відповідальності.
10. Основні положення Європейської соціальної Хартії.

Теми рефератів:

1. Стан і можливості реалізації концепції державного сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні.
2. Культура соціальної відповідальності корпорації.
3. Соціальні інвестиції як форма реалізації корпоративної соціальної відповідальності.
4. Вплив корпоративної соціальної відповідальності та поведінку інвесторів.
5. Соціальна корпоративна відповідальність як складова соціальної політики держави.

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі стратегічного управління організацією.

План

1. Комплексна модель управління соціальною відповідальністю організації.
2. Взаємозв'язок соціально відповідальної поведінки і стратегії розвитку організації.
3. Корпоративна соціальна відповідальність у стратегічному управлінні людськими ресурсами.
4. Узгодження інноваційної політики організації з принципами соціальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Особливості управління соціальною відповідальністю організації.
2. Назвіть основну мету управління соціальною відповідальністю організації.
3. Перерахуйте завдання управління соціальною відповідальністю організації.
4. Яка, на вашу думку, роль процесу управління корпоративною соціальною відповідальністю?
5. Принципи, згідно з якими має здійснюватися управління соціальною відповідальністю організації.
6. Соціальна відповідальність як система управління та її складові.
7. Які особливості, спільні та відмінні риси системного, ситуаційного та процесного підходів до соціальної відповідальності.
8. Комплексна модель управління соціальною відповідальністю.
9. Які розрізняють види стратегій бізнесу у сфері корпоративної соціальної відповідальності?
10. Рівні впровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах.
11. Різноманіття інструментів корпоративної соціальної відповідальності.
12. Наведіть основні принципи корпоративної соціальної відповідальності.

Теми рефератів:

1. Корпоративна соціальна відповідальність очима студентів.
2. Корпоративна соціальна відповідальність: соціально-комунікаційний та економічний аспекти.
3. Стратегічний аналіз корпоративної соціальної відповідальності підприємств.
4. Корпоративна соціальна відповідальність як складова система стратегічного управління на підприємстві.
5. Формування корпоративної стратегії на основі соціальної відповідальності.
6. Формування механізму стратегічного контролінгу територій для цілей корпоративної соціальної відповідальності промислових підприємств.
7. Корпоративна соціальна відповідальність як стратегія управління спільними ресурсами.
8. Інтеграція корпоративної соціальної відповідальності в систему стратегічного управління підприємством.

Тема 5. Соціальна відповідальність у сфері формування та розвитку персоналу.

План

1. Соціальна відповідальність підприємства у процесі професійного добору персоналу.
2. Працевлаштування та адаптація нових працівників на засадах соціальної відповідальності.
3. Особистісний та професійний розвиток персоналу в контексті формування соціально відповідального бізнесу.
4. Додержання етичних принципів під час звільнення працівників.
5. Підтримання контактів з колишніми працівниками.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає сутність та які відмінності кваліфікаційної карти та карти компетенцій.
2. Зовнішні та внутрішні джерела пошуку кандидатів на вакантні місця.
3. Посередники з пошуку персоналу.
4. В чому полягає кадрова безпека компанії.
5. Трудовий договір, обов'язкові та додаткові умови.
6. Процедура введення працівника в організацію.
7. Адаптація новоприйнятого працівника.
8. Перерахуйте чинники, які впливають на успішну адаптацію нових працівників.
9. Які показники відображають недостатню адаптацію нових працівників?
10. Сутність концепції людського капіталу та його основні компоненти.
11. Соціальна відповідальність підприємства у сфері реалізації програм кар'єрного зростання.
12. Переваги збереження добрих стосунків і підтримання контактів з колишніми співробітниками для підприємства.

Теми рефератів:

1. Формування професійної адаптації персоналу на засадах соціальної відповідальності підприємств.
2. Взаємозв'язок корпоративної соціальної відповідальності та політики руху персоналу організації.
3. Розвиток персоналу та соціальна відповідальність на підприємстві.
4. Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління персоналом підприємства.
5. Розвиток персоналу підприємств на засадах соціальної відповідальності: міжнародний досвід і національна практика.
6. Пріоритетні напрями розвитку персоналу підприємств на засадах соціальної відповідальності як інструменту досягнення сталого розвитку.

7. Соціальна відповідальність роботодавця та розвиток персоналу.
8. Розвиток персоналу як складова соціальної відповідальності.
9. Концептуальні засади розвитку та оцінки персоналу промислового підприємства на принципах соціальної відповідальності в умовах модернізації.
10. Вплив корпоративної соціальної відповідальності на стан розвитку персоналу аграрних підприємств.

Тема 6. Соціальна відповідальність у сфері компенсаційної політики.

План

1. Додержання базових принципів соціальної відповідальності у процесі формування компенсаційної політики.
2. Конструювання компенсаційного пакета на засадах соціальної відповідальності.
3. Сучасні підходи до проектування різних складових компенсаційного пакета в контексті реалізації принципів соціальної відповідальності.
4. Соціальний пакет як складник програм соціальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Сутність компенсаційного пакета.
2. Назвіть вимоги до формування компенсаційного пакета на засадах компенсаційного пакета.
3. Врахування потреб, інтересів та очікувань працівників.
4. В чому полягає сутність конкурентної компенсаційної політики.
5. Особливості методів мотивації, спрямованих на задоволення потреб безпеки та захищеності, належності та причетності, поваги та самоствердження.
6. Положення, з яких необхідно виходити під час конструювання компенсаційного пакета.
7. Перерахуйте чинники, які впливають на структуру, наповнення компенсаційного пакета та розмір окремих виплат і винагород.
8. Характеристики, які визначають конструкцію компенсаційного пакета.

Теми рефератів:

1. Технологія формування та впровадження компенсаційного пакета як базис формування соціально відповідального підприємства.
2. Компенсаційна політика як важіль активізації інноваційної праці.
3. Формування та реалізація компенсаційної політики на макрорівні в Україні.
4. Розвиток інституту соціального партнерства та його роль у формуванні компенсаційної політики на національному рівні.
5. Нові вектори розвитку компенсаційної політики в умовах трансформації соціально-трудових відносин.
6. Організаційно-економічні засади формування компенсаційної політики в сучасній парадигмі соціально-трудових відносин.

Тема 7. Соціальна відповідальність у сфері кадрової безпеки.

План

1. Сутність і основні складові кадрової безпеки.
2. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці та промислової безпеки.
3. Соціальна відповідальність підприємства у сфері інтелектуальної та інформаційної безпеки.
4. Відповідальність працівника в системі кадрової безпеки.

Питання для обговорення:

1. Сутність соціальної відповідальності у сфері кадрової безпеки.
2. Основні складові кадрової безпеки: безпека здоров'я, безпека життя, технологічна безпека, кар'єрна безпека, адміністративна безпека, фінансова безпека, пенсійно-страхова безпека, інформаційна безпека, інтелектуальна безпека, психолого-комунікаційна безпека.
3. Як запобігти виробничому травматизму?
4. Які прямі та непрямі втрати від виробничого травматизму?

5. Поділ нещасних випадків на організаційні, технічні, психофізіологічні.
6. В чому полягає соціальна відповідальність підприємства у сфері охорони праці та промислової безпеки?
7. Які існують життєво важливі інтереси в інформаційній сфері для особи, для суспільства, держави?
8. Сутність кіберзлочинності та її види.
9. Соціальна відповідальність у сфері інтелектуальної безпеки.
10. Соціальна відповідальність у сфері інформаційної безпеки.
11. Кадрова безпека та причини зловживань персоналу.

Теми рефератів:

1. Соціальна відповідальність у сфері охорони праці та промислової безпеки.
2. Вплив кіберзлочинності на цифрову економіку.
3. Новітні тенденції кіберзлочинності.
4. Проблема кадрової безпеки у сучасних наукових дослідженнях.
5. Оцінювання кадрової безпеки в системі менеджменту сучасних підприємств.
6. Формування тактики та стратегії забезпечення кадрової безпеки підприємства.
7. Концепція інформаційної безпеки України в контексті становлення соціальної відповідальності.
8. Діагностика політики менеджменту у сферах якості, соціальної відповідальності, інформаційної безпеки й охорони праці та механізм забезпечення гідної праці на підприємстві.
9. Інтелектуальна безпека держави в системі конкурентоспроможності національної економіки.

Тема 8. Корпоративна культура соціально відповідальної організації.

План

1. Взаємозв'язок корпоративної культури і соціальної відповідальності організації.
2. Система корпоративних цінностей.
3. Упровадження цінностей соціальної відповідальності в корпоративну культуру.
4. Роль корпоративної культури в забезпеченні стратегічної стійкості підприємства.
5. Управлінський вплив корпоративної соціальної відповідальності на формування, збереження та розвиток корпоративної культури організації.

Питання для обговорення:

1. Що таке корпоративна культура?
2. Яке значення корпоративної культури для розвитку соціальної відповідальності на підприємстві?
3. В чому полягає взаємозв'язок корпоративної культури і соціальної відповідальності?
4. Які критерії можуть свідчити про сильну корпоративну культуру?
5. Функції корпоративної культури на підприємстві.
6. Складові корпоративної культури.
7. Дайте визначення корпоративної культури соціально відповідальної організації.
8. Система корпоративних цінностей. Сфери, де соціальна відповідальність впливає на результати роботи корпоративної системи.
9. Корпоративні соціальні ініціативи.
10. Роль корпоративної культури у забезпечення стратегічної стійкості підприємства.
11. Перерахуйте завдання і принципи побудови корпоративної культури, спрямованої на забезпечення стратегічної стійкості.

Теми рефератів:

1. Корпоративна культура як основний чинник сталого розвитку.
2. Корпоративна культура соціально відповідальних металургійних підприємств.
3. Особливості корпоративної культури організації в сучасних реаліях.
4. Корпоративна культура як чинник конкурентоспроможності в міжнародному бізнесі.
5. Соціальні ініціативи як інструмент подолання міграційних ризиків в Україні.
6. Особливості здійснення соціально відповідальних ініціатив.
7. Корпоративна культура та її функціональний потенціал.
8. Вплив корпоративної культури на ефективність функціонування організації та продуктивність праці її працівників.
9. Аналіз впливу кількісних і якісних факторів на функціонування корпоративної культури персоналу.

Тема 9. Соціально відповідальна взаємодія бізнесу із зовнішніми заінтересованими сторонами.

План

1. Теорія заінтересованих сторін та її використання.
2. Зовнішнє середовище корпоративної соціальної відповідальності.
3. Взаємодія зі споживачами на засадах соціальної відповідальності.
4. Добросовісна ділова практика та соціально відповідальне примноження нематеріальних активів.

Питання для обговорення:

1. Назвіть наукові підходи до розгляду взаємовідносин організації із заінтересованими сторонами.
2. Сутнісні характеристики теорії агентів.
3. Теорія заінтересованих сторін Р. Фрідмена.
4. Сутність просвіченої теорії заінтересованих сторін М. Єнсена.

5. Склад інструментів практичного використання теорії заінтересованих сторін.
6. Що є предметом дослідження теорії заінтересованих сторін?
7. Які існують переваги стратегічної взаємодії із заінтересованими сторонами.
8. Що собою являє зовнішнє середовище корпоративної соціальної відповідальності?
9. Близьке та далеке оточення зовнішнього середовища корпоративної соціальної відповідальності.
10. Етапи процесу ідентифікації чинників зовнішнього середовища корпоративної соціальної відповідальності.
11. Типові інтереси зовнішніх заінтересованих сторін організації.
12. Які виділяють групи нефінансових ризиків, викликаних поведінкою стейкхолдерів?
13. Перерахуйте основні принципи взаємодії організації зі споживачами.
14. Які, на вашу думку, є основні зобов'язання організації щодо споживачів?
15. Дайте визначення поняттю «соціально відповідальний маркетинг».
16. Добросовісна ділова практика як один із напрямків соціальних програм організацій.
17. Назвіть напрямки соціально відповідального примноження нематеріальних активів.
18. Корпоративна репутація та корпоративний імідж: спільне й відмінне.

Теми рефератів:

1. Аналіз заходів економічної політики щодо відповідності інтересам заінтересованих сторін.
2. Сфера продовольчого забезпечення як середовище взаємодії заінтересованих сторін.
3. Заінтересовані сторони у виробленні публічної політики в енергетичній сфері України.

4. Класифікація заінтересованих сторін у проєктах розвитку підприємств нафтогазової галузі України.

5. Метод інтегрованого антикризового управління стейкхолдерами наукових проєктів в умовах невизначеності та поведінкової економіки.

6. Особливості розподілу доходів стейкхолдерів соціально-трудової сфери.

7. Теоретико-методичні аспекти організації управління підприємством з позиції взаємодії зі стейкхолдерами.

8. Взаємодія стейкхолдерів ринку в процесі розвитку підприємництва в інноваційній економіці.

9. Методологія гармонізації взаємодії стейкхолдерів сфери продовольчого забезпечення України.

10. Процедура формування комунікативної політики підприємства зі стейкхолдерами.

11. Стратегії взаємодії компанії зі стейкхолдерами в забезпеченні сталого розвитку: глобальний аспект.

12. Роль стейкхолдерів в управлінні якістю діяльності організації.

Тема 10. Соціальна відповідальність у сфері зайнятості.

План

1. Сутність соціальної відповідальності у сфері зайнятості.

2. Збалансування інтересів партнерів сфери зайнятості в контексті їх соціальної відповідальності.

3. Напрями відповідальності соціальних партнерів за рівень зайнятості населення регіону.

Питання для обговорення:

1. Громадянське суспільство як один з ключових факторів людського розвитку.

2. Назвіть два взаємозалежні елементи соціальної відповідальності.

3. Якою є відповідальність соціальних партнерів у сфері зайнятості?
4. В чому полягає соціальна активність роботодавця?
5. В чому має полягати розвиток соціальної відповідальності партнерів у сфері зайнятості?
6. Сутність соціального ризику та їх розмаїття.
7. Дайте визначення поняттю «соціальна відповідальність у сфері зайнятості».
8. Соціальна відповідальність особистості.
9. Особливості сучасного ринку праці.
10. Внесок найманого працівника, роботодавців і держави у розвиток соціальної відповідальності.
11. Перерахуйте принципи, що гарантують існування та розвиток системи соціальної відповідальності у сфері зайнятості і на ринку праці.
12. Соціальне партнерство та його основні параметри.
13. Соціальна відповідальність служби зайнятості.
14. Перерахуйте основні напрямки діяльності служби зайнятості.
15. Хто належить до соціальних партнерів у сфері зайнятості населення регіону?
16. Територіальні програми зайнятості населення.

Теми рефератів:

1. Інклюзія як один із напрямів стратегії розвитку громадянського суспільства.
2. Інститути громадянського суспільства у процесі реалізації євроінтеграційної політики.
3. Інформатизація громадянського суспільства як умова демократизації.
4. Політична відповідальність громадянського суспільства.
5. Сучасний стан та ефективність взаємодії інститутів громадянського суспільства в Україні.
6. Роль громадянського суспільства у процесах демократизації.
7. Соціальна відповідальність бізнесу: її сутність та роль в регулюванні зайнятості.

8. Зайнятість сільського населення в системі соціальної відповідальності аграрних підприємств.

9. Системна організація соціально відповідальної діяльності партнерів у сфері зайнятості.

10. Соціальна відповідальність у сфері праці в умовах поширення нестандартних форм зайнятості.

11. Проблеми та перспективи підвищення зайнятості сільського населення на засадах соціальної відповідальності агробізнесу.

12. Збалансований розвиток ринків праці і освітніх послуг як стратегічний напрям підвищення рівня зайнятості в Україні.

13. Дієві форми роботи служби зайнятості у збалансуванні інтересів учасників ринку праці.

14. Проблеми збалансованості сфери зайнятості в економіці України.

Тема 11. Екологічний напрям соціальної відповідальності.

План

1. Сутність, функції та рівні екологічної відповідальності.
2. Екологічна відповідальність як суспільна ідея і практика цивілізованих країн.
3. Корпоративна екологічна відповідальність.
4. Екологічна відповідальність громадян.

Питання для обговорення:

1. Сутність концепції екологічної модернізації.
2. Концепція «суспільного ризику» У. Бека та Е. Гідднса.
3. Дайте визначення дефініції «екологічна відповідальність».
4. Охарактеризуйте функції екологічної відповідальності.
5. Індивідуальний та колективний рівні вияву екологічної відповідальності.
6. Екологічна відповідальність бізнесу.
7. Критерії оцінювання міри індивідуальної екологічної відповідальності.

8. Елементи екологічної відповідальності бізнесу: запровадження корпоративної екологічної політики, екологічний аудит, виробництво «зелених» товарів, «зелене» постачання, залучення працівників до екологічних ініціатив.

9. Екологічна відповідальність громадян.

10. Екологічна поведінка та форми її вияву.

11. Типи поведінки з погляду її екологічності.

12. Пасивна та активна форми екологічної поведінки.

Теми рефератів:

1. Екологічна модернізація як ключовий фактор забезпечення відповідального бізнесу.

2. Екологічний маркетинг та концепція екологічно відповідального бізнесу в Україні.

3. Розвиток екологічно відповідального бізнесу в Україні та світі.

4. Екологічний аспект корпоративної соціальної відповідальності підприємств.

5. Екологічна освіта та принцип відповідальності майбутніх фахівців.

6. Екологічні установки як фактор екологічно відповідальної поведінки.

7. Впровадження екологічної відповідальності в практику менеджменту вітчизняних підприємств.

8. Соціально-екологічна відповідальність бізнесу та питання екологічної безпеки в сучасних умовах.

9. Екологічна відповідальність як чинник формування екологічної культури молоді.

10. Механізми вдосконалення екологічної поведінки населення.

11. Формування екологічної поведінки дорослих.

12. Екологічні установки як фактор екологічної поведінки.

13. Державне регулювання заощадження інноваційного потенціалу підприємств та екологізація виробництва.

Тема 12. Соціальне інвестування.

План

1. Сутність і види соціального інвестування.
2. Держава як соціальний інвестор.
3. Основні характеристики соціального інвестування підприємств.
4. Соціальне інвестування громадських організацій.
5. Основні напрями активізації соціальних інвестицій.

Питання для обговорення:

1. Соціальні інвестиції та результати соціального інвестування.
2. Сутність соціального інвестування.
3. Які галузі відносять до соціальної сфери?
4. Які види соціальних інвестицій вам відомі?
5. Інвестицій, що здійснюють значний вплив на суспільство.
6. Соціальні бізнес-інвестиції.
7. Соціально відповідальні інвестиції.
8. Що собою являють видатки бюджету?
9. Державні витрати на соціальні потреби.
10. Сутність державних соціальних інвестицій.
11. На які групи поділяються видатки, що здійснюються за кошти державного бюджету?
12. Що належить до видатків соціального спрямування?
13. В чому виявляються результати соціального інвестування?
14. Які основні напрями державних соціальних інвестицій в Україні?

Теми рефератів:

1. Державне інвестування розвитку соціальної сфери села та агропромислового комплексу.
2. Соціальні інвестиції як форма реалізації корпоративної соціальної відповідальності.

3. Соціальне інвестування: ідентифікація й оцінювання некомерційних проектних вигод.

4. Підходи щодо оцінки ефективності державних інвестиційних програм соціальної спрямованості.

5. Теоретичне обґрунтування інноваційно-інвестиційних аспектів забезпечення позитивної соціально-економічної динаміки.

Тема 13. Соціальне партнерство як інститут формування та розвитку соціальної відповідальності.

План

1. Гармонізація інтересів сторін соціально-трудових відносин на принципах соціального партнерства.

2. Консолідована соціальна відповідальність як вияв сучасного рівня соціального партнерства.

3. Форми соціального партнерства та їх вплив на розвиток соціально відповідальної діяльності.

4. Колективний договір у системі формування соціальної відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Соціальне партнерство як важливий інструмент регулювання соціально-трудових відносин.

2. Якою є головна суспільна функція соціального партнерства?

3. Соціально-економічні передумови ефективного функціонування соціального партнерства.

4. Політико-правові передумови ефективного функціонування соціального партнерства.

5. Соціально-психологічні передумови ефективного функціонування соціального партнерства.

6. На базі яких принципів має функціонувати соціальне партнерство на рівні організації?

7. Хто є суб'єктами діалогу соціального партнерства?

8. Перерахуйте учасників інституту соціальної відповідальності у сфері соціально-трудових відносин.

9. У чому проявляється взаємозв'язок та обопільний вплив соціального партнерства та соціальної відповідальності.

10. Форми здійснення соціального партнерства.

11. Соціальні новації соціального діалогу.

12. Сутність колективного договору та функції, які він виконує.

Теми рефератів:

1. Формування інституту регіонального партнерства в соціальних сферах регіонів як шлях їх інноваційного розвитку.

2. Значення соціального партнерства при вирішенні трудових спорів.

3. Соціальне партнерство в сфері регулювання оплати праці в Україні.

4. Ділове соціальне партнерство – пріоритетний напрям у діяльності служби зайнятості.

5. Тенденції розвитку соціального партнерства в Україні.

6. Зарубіжний досвід механізмів реалізації соціального партнерства.

7. Соціальне партнерство в Україні та його правове забезпечення.

8. Соціальне партнерство як імператив соціально-економічного розвитку України.

9. Особливості формування механізмів соціального партнерства на сучасному етапі державотворення.

10. Соціальне партнерство організацій громадянського суспільства у контексті суспільних змін.

11. Поняття і природа колективного договору.

12. Удосконалення колективно-договірного регулювання оплати праці в сучасних умовах.

Тема 14. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

План

1. Формування ідеології та культури соціальної відповідальності.
2. Організаторська роль держави в розвитку соціальної відповідальності.
3. Активізація діяльності підприємців-роботодавців щодо розвитку соціально відповідального бізнесу.
4. Цінності соціальної відповідальності та європейський вибір України.

Питання для обговорення:

1. Що таке національна ідея, ідеологія та її призначення?
2. Національна ідея соціальної відповідальності в Україні.
3. Чого потребує формування ідеології і культури соціальної відповідальності в Україні?
4. Створення сприятливого економічного клімату як чинник розвитку соціальної відповідальності.
5. Які можна виділити головні напрями діяльності держави в питаннях заохочення соціальної відповідальності?
6. Діяльність роботодавців щодо розвитку соціально відповідального бізнесу.
7. Інституціональні засади корпоративної соціальної відповідальності в системі корпоративного управління.
8. Сутність соціального капіталу та людського капіталу. В чому їх спільні та відмінні риси?

Теми рефератів:

1. Стан і можливості реалізації концепції державного сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні.
2. Соціальна відповідальність держави за збереження здоров'я населення.
3. Модель соціальної відповідальності суб'єктів державного сектора.
4. Державне управління соціальною відповідальністю суб'єктів господарювання.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Сутність і значення соціальної відповідальності.
2. Форми вияву соціальної відповідальності на різних рівнях.
3. Види та моделі соціальної відповідальності.
4. Ступені розвитку соціальної відповідальності. Приклади.
5. Соціальна відповідальність як необхідний засіб збалансування людського, економічного, соціального та екологічного розвитку постіндустріального суспільства.
6. Сутність поняття «консолідована соціальна відповідальність».
7. Основні елементи соціальної відповідальності людини. Як вони виявляються зокрема у вашому житті?
8. Основні завдання діяльності громадських організацій. Хто і для чого їх створює в Україні?
9. Приклади соціально відповідальної діяльності громадських організацій.
10. Ознаки соціальної держави.
11. Сутність «корпоративної соціальної відповідальності». Її значення для розвитку підприємства і суспільства загалом.
12. Основні напрями корпоративної соціальної відповідальності.
13. Сутність вищого орієнтиру соціальної відповідальності бізнесу.
14. Міжнародна практика інституціонального забезпечення соціальної відповідальності.
15. Головні сучасні проблеми та перспективи розвитку інституціонального забезпечення соціальної відповідальності в Україні.
16. Сутність інструментів імплементації КСВ (корпоративної соціальної відповідальності) у систему управління організацією.
17. Організаційна структура управління КСВ міжнародних компаній.
18. Організаційна структура управління КСВ провідних українських організацій.
19. Сутність кваліфікації та вимоги до рівнів і ступенів вищої освіти менеджера з КСВ.

20. Складові компетентності менеджера з КСВ. У чому полягають його корпоративні (стратегічні та соціально-особистісні) та професійні (функціональні і рольові) компетенції?

21. Призначення та сфера застосування міжнародних стандартів в процесі інтеграції соціально відповідальної поведінки в організації.

22. Сутність комплексної моделі управління соціальною відповідальністю організації.

23. Моделі управління КСВ провідних міжнародних та українських компаній.

24. Алгоритм формування та реалізації корпоративної та бізнес-стратегії в контексті КСВ.

25. Приклади практики зростання репутаційної привабливості соціально відповідальних організацій.

26. Правила соціально відповідальної поведінки у процесі професійного добору персоналу.

27. Технологія оцінювання кандидатів на вакантну посаду.

28. Процедура наймання працівників на роботу.

29. Процедура введення в посаду та адаптації новоприйнятих працівників.

30. Технологію планування та організації навчання персоналу на засадах соціальної відповідальності.

31. Правила соціально відповідальної поведінки підприємства у сфері розроблення та реалізації програм кар'єрного зростання.

32. Процедура звільнення працівників з роботи.

33. Етичні принципи, яких потрібно дотримуватися під час звільнення працівників.

34. Способи підтримання контактів з колишніми працівниками.

35. Сутність програми підтримання контактів з колишніми працівниками.

36. Сутність, основні складові кадрової безпеки та її взаємозв'язок із соціальною відповідальністю.

37. Основні складові соціальної відповідальності підприємства у сфері охорони праці та промислової безпеки.

38. Сутність соціальної відповідальності підприємства у сфері інтелектуальної та інформаційної безпеки.

39. Основні аспекти соціальної відповідальності працівника в системі кадрової безпеки.

40. Міжнародні стандарти соціальної відповідальності та нормативно-правові акти у сфері кадрової безпеки.

41. Сутність, функції та складові корпоративної культури.

42. Значення цінностей та інших елементів організаційної культури у формуванні соціальної відповідальності працівників та керівників.

43. Інструменти та механізми впливу корпоративної культури на корпоративну соціальну відповідальність.

44. Сутність корпоративної культури соціально відповідальної організації.

45. Сутність корпоративного кодексу та його значення у формуванні цінностей соціальної відповідальності.

46. Інструменти та етапи імплементації соціальної відповідальності у корпоративну культуру та практику менеджменту підприємств.

47. Взаємозв'язок елементів корпоративної культури з досягненням цілей і завдань збалансованого розвитку компанії.

48. Напрями та принципи управлінського впливу на процеси формування, збереження та розвитку культури організації.

49. Роль соціальної відповідальності в процесі формування корпоративної культури, вимоги КСВ до розвитку корпоративної культури.

50. Сутність і значення лояльності персоналу як передумови та результату соціально відповідальної поведінки економічних суб'єктів.

51. Підходи до класифікації видів лояльності персоналу.

52. Теоретичні основи та інструменти практичного використання теорії заінтересованих сторін.

53. Характеристика зовнішнього середовища КСВ, інтереси та очікування зовнішніх заінтересованих сторін на засадах КСВ, ризику, викликані їхньою поведінкою.

54. Інструменти соціально відповідальної взаємодії зі споживачами.
55. Сутність, роль та основи технології соціально відповідального маркетингу.
56. Основні напрями реалізації добросовісної ділової практики.
57. Сутність і напрями соціально відповідального примноження нематеріальних активів.
58. Напрями та інструменти соціально відповідальної взаємодії організації з громадами.
59. Сутність, роль і основи технології здійснення благодійної діяльності компанії.
60. Сутність, значення, завдання, форми та алгоритм моніторингу корпоративної соціальної відповідальності.
61. Технології проведення та інструменти діагностики соціально відповідальної діяльності організацій.
62. Зміст, структура, нормативно-правова база складання соціальної звітності.
63. Сфера застосування та аудиторські процедури соціального аудиту.
64. Процедура підготовки соціального звіту організації.
65. Інтереси стейкхолдерів щодо соціальної звітності організації.
66. Сутність і основи формування інформаційної політики у сфері КСВ.
67. Основні цільові (контактні) групи соціальної відповідальності.
68. Необхідне інформаційне забезпечення КСВ.
69. Основні комунікаційні технології КСВ.
70. Сутність і значення соціально відповідальної поведінки партнерів у сфері зайнятості.
71. Головні напрями соціально відповідальної поведінки суб'єктів на ринку праці.
72. Цільові орієнтири, основні інтереси соціальних партнерів та очікувані результати їхньої соціально відповідальної діяльності.
73. Відмінності між моделями взаємодії соціальних партнерів у сфері зайнятості.
74. Особливості нормативно-правового регулювання діяльності соціальних партнерів на ринку праці (преференції, санкції, штрафи тощо).
75. Механізми (інструментарій, важелі) координації соціальної відповідальності.

76. Різні підходи до оцінювання соціальної відповідальності роботодавця.
77. Сутність і значення екологічної відповідальності.
78. Функції та рівні екологічної відповідальності.
79. Типи, види, форми екологічної поведінки.
80. Принципи побудови системи екологічного менеджменту відповідно до міжнародних екологічних стандартів.
81. Стандарти екологічного аудиту.
82. Правила екологічно відповідального життя.
83. Сутність і особливості ефективності у сфері соціальної відповідальності.
84. Алгоритм процесу оцінювання ефективності соціальної відповідальності.
85. Досвід України щодо питання вимірювання та оцінки національного та регіонального рівнів розвитку КСВ.
86. Показники, за якими визначають бізнес-ефект зовнішніх та внутрішніх соціальних програм організації.
87. Критерії, показники (індикатори) ефективності соціальної відповідальності організації в економічній, екологічній та соціальній сферах.
88. Сутність ризику у сфері КСВ та причини його виникнення.
89. Алгоритм виявлення та оцінки ризиків у сфері КСВ.
90. Основні підходи до виявлення та оцінки ризиків у сфері КСВ та алгоритм процесу управління ризиками.
91. Типові критерії та показники (індикатори) оцінки розвитку соціальної відповідальності організації для складання рейтингів у міжнародній практиці.
92. Специфічні умови формування й розвитку системи соціальної відповідальності в Україні.
93. Основні напрями діяльності держави в питаннях заохочення соціальної відповідальності.
94. Пріоритети діяльності профспілкових та громадських організацій щодо посилення соціальної відповідальності.
95. Взаємозв'язок між поширенням цінностей соціальної відповідальності і європейським вектором розвитку України.

6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Протягом семестру здобувач може отримати max. 100 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Критерії оцінки заліку:

– «**зараховано**» – студент має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

– «**не зараховано**» – студент має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Грищук В. К. Соціальна відповідальність : [навч. посіб.] / В. К. Грищук. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 152 с.
2. Колот А. М. Гідна праця: імперативи, українські реалії, механізми забезпечення: монографія / [А. М. Колот, В. М. Данюк, О. О. Герасименко та ін.]; за наук. ред. д.е.н., проф., А. М. Колота. – К.: КНЕУ, 2017. – 500 с.
3. Колот А. М. Соціальна відповідальність: навчальний посібник / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. – К. : КНЕУ, 2015. – 552 с.
4. Колот А. М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / А. М. Колот, О. А. Грішнова. – К. : КНЕУ, 2012. – 501 с.
5. Корпоративна соціальна відповідальність: [підручник] / О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик та ін., за заг.ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової. – К. : УБС НБУ, 2009. – 314 с.
6. Котлер Філіп, Лі Ненсі. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / пер. з англ. С. Яринич – К.: Стандарт, 2005. – 302 с.
7. Олійник О. О. Соціальна відповідальність: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2016. 222 с.
8. Петроє О. М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні : [навч. посіб.] / Ольга Михайлівна Петроє. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 60 с.
9. Саприкіна М. А. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика : посібник / [Саприкіна М. А. Саєнсус М. А., Зінченко А. Г. та ін.] ; за ред. О. С. Редькіна. – К. : Вид-во «Фабований лист», 2011. – 480 с.
10. Соціальна відповідальність: навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог, Л. І. Чернобай, С. Б. Романишин, Н. О. Вацик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 328 с.

11. Соціальна відповідальність: практичний аспект: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог, Л. І. Чернобай, Н. С. Станасюк, І. І. Пасінович. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 244 с.
12. Crane, A., McWilliams, A., Matten, D., Moon, J., & Siegel, D. S. (Eds.). (2008) *The Oxford handbook of corporate social responsibility*. Oxford University Press on Demand.
13. Honke, J. (2013) *Transnational companies and security governance: Hybrid practices in a postcolonial world*. Routledge.
14. Idowu, S. O., & Louche, C. (2011) *Theory and practice of corporate social responsibility* (p. 284). Berlin: Springer.
15. Leipziger, D. (2017) *The corporate responsibility code book*. Routledge.
16. Werther Jr, W. B., & Chandler, D. (2010) *Strategic corporate social responsibility: Stakeholders in a global environment*. Sage.

Додаткова

1. Балджи Є. В. Підвищення рівня соціальної відповідальності університетів (європейський досвід). *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 46. С. 203-206.
2. Будько О. В. Вплив корпоративної соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємства / О. В. Будько, Б. М. Галатов. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2021. № 2. С. 31-38.
3. Власова І. В. Соціальна відповідальність університетів у контексті сталого розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 82. С. 31-35.
4. Діагностика стану та перспектив розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки) : монографія / О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2013. – 296 с.
5. Єрмак С. М. Формування соціальних мотивів і соціальної відповідальності в учнівської і студентської молоді / С. М. Єрмак, В. Г. Гетта. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2022. № 1. С. 106-118.

6. Індекс прозорості й підзвітності компаній. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності. URL: http://www.csr-ukraine.org/rezultati_indeksu_prozorosti.html

7. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII зі змінами та допов. URL: <http://rada.gov.ua/>

8. Козин Л. В. Формування HR-бренду на засадах принципів корпоративної соціальної відповідальності. Ефективна економіка. 2019. № 7. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/7_2019/44.pdf.

9. Колот А. М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку : [монографія] / А. М. Колот . – К. : КНЕУ, 2010. – 251 с.

10. Король С., Ромашко О. Корпоративна соціальна відповідальність у стратегіях трансфертного ціноутворення. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. № 3. С. 4-18.

11. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність / Ф. Котлер, Н. Лі // Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства; пер. з англ. С. Яринич. – К. :Стандарт, 2005. – 302 с.

12. Кравчик Ю. В. Аспекти соціальної відповідальності бізнесу в системі державної політики сталого розвитку країни. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Т. 6, № 2. С. 181-190.

13. Люльов О., Пімоненко Т., Зябіна Є., Овусу Е. Корпоративна соціальна відповідальність в управлінні трудовими ресурсами. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 4. С. 102-115.

14. Методичні рекомендації щодо формування та впровадження в Україні системи соціальної відповідальності бізнесу (виробничий рівень) : розробники С. В. Мельник, Д. Д. Чумаков, М. М. Мартиненко та ін. – Луганськ : Вид-во Державна установа Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин, 2012. – 31 с.

15. Момот С. В. Вплив соціальної відповідальності бізнесу на реалізацію принципів сталого розвитку в регіоні. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2022. Вип. 64. С. 27-36.

16. Рябченко В. Соціально відповідальна взаємодія університетів та суспільства у вимірах сталого розвитку: теоретико-методологічні засади. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 1. С. 38-48.

17. Семикіна М. В., Жеребченко Т. І. Компенсаційна політика як важіль активізації інноваційної праці. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 97-102.

18. Таран-Лала О. М., Шевцов А. В. Теоретичні аспекти соціальної відповідальності підприємства як чинника його стійкого розвитку. *Економіка та держава*. 2022. № 6. С. 35-39.

19. Череп О. Г., Конєва А. В. Управління персоналом з урахуванням корпоративної соціальної відповідальності підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 2. С. 195-199.

20. Kan H. The Year 2000: A Framework for Speculation on the Next Thirty-three Years/ H. Kan, A. Wiener . – The Hudson Institute, 1967. – 432 p.

21. Carroll A. B. Corporate Social Responsibility: Evolution of Definitional Construct / A. B. Carroll // *Business and Society*. – 2009. – Vol. 38, N 3. – P. 268-295.

22. Porter M. E. Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility / M. E. Porter, M. R. Kramer // *Harvard Business Review*, December 2006, pp. 78-92.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Інтернет-портал для управлінців. URL: <http://www.Management.com.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Українські підручники он-лайн. URL: <http://pidruchniki.ws>
6. Future Work skills 2020. URL: <http://cultlook.org/futureworkskills2020>.
7. Статистична база для дослідження процесів людського розвитку в світі і в Україні. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність»

Укладачі:

Семикіна Марина Валентинівна, д.е.н., професор кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету

Заярнюк Олексій Васильович, к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнського національного технічного університету

Бугаєва Марія Вікторівна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва Центральноукраїнського національного технічного університету